

Srečno 1961

Spet je za nami leto delovnih naporov, pa tudi leto uspehov, na katere smo lahko ponosni vsi člani delovnega kolektiva. Kakor vsako leto, smo tudi leto 1960 uspešno zaključili. Poglobitev delavskega samoupravljanja je sprostila neslutene rezerve in kljub zastarelosti obratov, z boljšo organizacijo dela, manjšimi rekonstrukcijami in večjo delovno disciplino dosegamo iz leta v leto boljše rezultate poslovanja.

Ceprav smo že lansko leto ugotovili, da je proizvodnja izredno napredovala in dosegla najvišji nivo v zgodovini podjetja, smo ta rezultat letos še presegle. Če se ustavimo samo pri osnovnih in najmasivnejših proizvodih, ugotovljamo, da se je proizvodnost spet povzpela do višine, ki je niti največji optimisti niso mogli še pred par leti predvideti. Do konca leta bomo proizvedli preko 19.500 ton surovega cinka in prahu, okoli 5000 ton Zn-pločevine, 4500 ton cinkovega belila, ne da bi upoštevali tu nov proizvod pokrivno belilo, pa tudi pri drugih kemičnih proizvodih — upoštevano je že tudi Zn-belilo, je proizvodnja v večini primerov z redkimi izjemami rekordna. Naloga, da dosežemo 6 milijard skupnega dohodka, bo v letu 1960 izpolnjena. Te naloge nam ni narekoval niti proizvodni niti finančni plan podjetja, to nalogo si je zadal kolektiv sam prostovoljno in jo tudi častno izpolnil.

Nismo pa usmerili svojih sil samo v napredek obstoječe proizvodnje, znatne napore in tudi finančna sredstva vlagamo v nadaljnji razvoj podjetja. Pričela se je gradnja novega obrata H_2SO_4 in pražarne, ki uspešno napreduje. Tudi gradnja novega obrata litopona je pripravljena in se bo skoraj začela. Tu so navedene le velike investicije, da ne omenjam pri tem kup manjših rekonstrukcij in pa sprememb, ki so bile v teku leta izvršene.

Pri skrbi za dvig proizvodnje in perspektivnega razvoja podjetja pa ni bila zanemarljiva skrb za delovnega človeka, saj smo tudi v ta namen potrošili znatna sredstva. Prvi stanovanjci so se že vselili v novih 12 stanovanj, v teku meseca januarja pa bo izvršena selitev še v 25 novih stanovanj. Kakor se počuti tisti, ki pride iz starega in neprimernega stanovanja v novo, zračno in ugodno stanovanje, ve samo tisti, ki je to kdaj sam doživel. Te vselitve še niti niso končane, ko se že pričinja gradnja novega stanovanjskega bloka podjetja. Tudi odmorom, zlasti letnim, je bila posvečena vsa skrb. Nikdar še ni letovalo takšno število cinkarnarjev na morju kot se je to zgodilo letošnje leto. Ni nam zadoščala kapaciteta doma, morali smo še najeti privatne sobe in vse to je bilo v teku sezone polno zasedeno.

Leto 1960 nam je prineslo preobrat v razdeljevanju sredstev za osebne dohodke. Uveden je bil sistem delitve osebnega dohodka po kompleksnem učinku, ki je že pokazal svoje rezultate s povečano proizvodnjo in tudi z višjimi osebnimi dohodki. Ta sistem bo potrebno še izgrajevati in sporedno uvajati decentralizacijo delavskega samoupravljanja.

Kot vsako leto pa tudi sedaj ne smemo pustiti, da nas zanesejo dosedanji uspehi. Številne in težke so naloge, ki stojijo pred nami, če hočemo doseči osnovni cilj našega družbenega sistema — izgraditi komunizem. Vedeti moramo, da je temelj vsakega družbenega reda razvoj proizvodjalnih sil, to je

nadaljnja graditev podjetja. Tega se naš kolektiv zaveda in niso majhni napori, ki jih vlaga s tem namenom.

Perspektivni plan razvoja Cinkarne predvideva povečanje osnovnega proizvoda surovega cinka na 35000 ton, kar naj bi dosegli postopoma do leta 1965 z nadzidavo obstoječih destilacijskih peči in postavitev še dveh dodatnih destilacijskih peči ter peči za predelavo rajmovke. Potrebni bodo pa z dosegom tega cilja tudi manjši rekonstrukcijski ukrepi in mehanizacija dela.

Perspektivno naj bi se tudi povečala proizvodnja valjanih proizvodov cinka na 7000

ton, H_2SO_4 pa na 6.200 ton letno. Planirana je gradnja nove tovarne za proizvodnjo titanovega belila. Z dovršitvijo vseh teh gradenj bi se skupni dohodek podjetja povečal na 12 milijard dinarjev, kar naj bi dosegli do konca leta 1965.

Naloge, ki stojijo pred nami, nikakor niso majhne, dosedanji uspehi pa so nam garant, da jih bo kolektiv s svojo trdnostjo in upornostjo tudi dosegel.

Vsem cinkarnarjem pa želimo za bodoče mnogo uspeha pri izgradnji naše tovarne in pri svojem vsakdanjem delu.

Metalurški del Cinkarne po noči.

Foto Zele Pavle

Sindikalna podružnica
Cinkarne Celje
želi delovnemu kolektivu
Srečno in uspehov polno
novo leto 1961

Sklepi polletne sindikalne konference

Na polletni sindikalni konferenci se je v četrtek 17. novembra zbral v naši sindikalni dvorani celoten političen aktiv podjetja, to je blizu 80 delegatov in mnogo drugih vabljenih tovarišev. Namen konference je bil, da še pred koncem poslovnega leta pregleda v širših obrisih nekatere uspehe in neuspehe v proizvodnji, v plasiranju naših izdelkov na tržišču; da razpravlja o vprašanjih, ki so se pojavila na področju nagrajevanja in gospodarjenja po prehodu na ekonomske interesne skupine in da prouči problematiko polletnega perspektivnega plana proizvodnje in delitev dohodka v podjetju ter da ugotovi, kolik je delež političnih organizacij pri doseženih uspehih, razpravlja o napakah pri delu in da na osnovi svojih ugotovitev mobilizira sindikat k še večji aktivnosti v političnem življenju delovnega kolektiva.

V referatih, ki sta jih podala predsednik in tajnik sindikalne podružnice je bilo težišče v naslednjih ugotovitvah: treba je izboljšati obveščanje delovnega kolektiva o aktualnih vprašanjih in poglobiti sodelovanje upravljalcev v delavskem samoupravljanju. Nadalje je porasla proizvodnja, proizvodnost dela in ekonomičnost proizvodnje ter s tem tudi dohodek podjetja, toda že po treh mesecih obračunavanja se kaže nesorazmerje med porastom poslovnih uspehov, ki rastejo hitreje kakor sredstva za stimulacijo, medtem pa dosegajo nekatere ekonomske enote po uvedbi novega načina nagrajevanja, nesorazmerno visoke osebne dohodke v primerjavi z doseženimi uspehi. Pereč je problem delitve osebnih dohodkov znotraj interesnih skupin med tiste delavce, ki ne delajo po normi in niso vključeni v premije. Prav tako je v mnogih obratih problematična nadaljnja potreba merjenja učinka dela po grupnih normah, kakor tudi dosežanji način izračunavanja učinka dela v režijskih obratih.

Kritično je tudi vprašanje neskladja v perspektivnem planu med izdatki za razširjeno reprodukcijo in izdatki za družbeni standard, ki pa je objektivno pogojeno in bo nujno pristopiti k novi napredni praksi pri reševanju stanovanjskega problema.

Na podlagi referata in živahne razprave, v kateri je sodelovalo 17 diskutantov je potem izvršni odbor sindikalne podružnice sprejel na razširjeni seji, dne 19. decembra naslednje sklepe odnosno priporočila za rešitev neposrednih nalog:

1. V letu 1961 naj bi se formiralo 5 obratnih delavskih svetov v naslednjih enotah:
 - kemični obrati
 - pražarna, aglomeracija, topilnica, keranika in cinkovo belilo
 - predelovalni obrati
 - režijski obrati odnosno vsi obrati tehničnega sektorja
 - uprava in pomožna služba
- Pristojnosti obratnih delavskih svetov naj bi bile naslednje:
- sestavljanje osnovnih planov svojih obratov
 - spremljanje izpolnitve osnovnih planov
 - vprašanje lastne produktivnosti in izkoristka časovnega fonda
 - spremljanje polne lastne cene in realizacije proizvodov
 - poslovna in socialna politika in ostala problematika
 - predlogi centralnemu delavskemu svetu
 - realizacija sklepov centralnega delavskega sveta in obveščanje upravljalcev o sklepih.

Ko bodo ta predlogi obdelali še pododbori na svojih rednih sestankih, bo izvršni odbor formuliral dokončni sklep o ustanovitvi obratnih delavskih svetov.

2. Organizacijsko politične enote je potrebno prilagoditi sestavi obratnih delavskih svetov.

3. Do formiranja obratnih delavskih svetov naj bi bili pododbori v neposrednem

kontakto z izvoljenimi člani DS od katerih morajo zahtevati poročila. Gradivo za seje DS naj dobivajo vsi predsedniki pododborov, ki so dolžni pred vsako sejo DS skličeati sejo pododbora in skupno s člani DS, ki bodo podali poročilo o predhodni seji DS, obdelati gradivo prihodnje seje.

Da bi bil tak način sodelovanja mogoč, predlaga IO delavskemu svetu naj bi bile redne seje od 22. do konca vsakega meseca. Vmesne seje naj bi se smatrale kot izredne, na katerih naj bi se pa ne obravnavalo važnih načelnih stvari.

Gradivo za seje DS naj pravočasno dobivajo vsi člani IO. Odgovorni člani IO se morajo udeleževati sej pododborov in iznašati problematiko in predloge na IO. Na vsaki seji IO se bo določilo poročevalce za posamezne probleme na sejah DS, v katerih bo IO zavzemal načelno stališče.

4. Ker v letu 1961 iz objektivnih razlogov še ne moremo preiti na popolni izračun po ekonomskih enotah je potrebno, da izgrajujemo dosežanji sistem nagrajevanja po enoti proizvoda s korekturo, in sicer tako v pogledu pravilne interne razdelitve v posameznih ekonomskih enotah, kakor v pogledu izhodiščnih točk posameznih ekonomskih enot. Vse to na bazi predpostavke, da sredstva, ki bodo na razpolago za nagrajevanje v letu 1961, ne bodo večja kakor so bila v letu 1960 in predpostavke, da se ekonomski instrumenti ne menjajo.

5. Število nadur neprestano narašča, ker je stimulirano z obstoječim sistemom nagrajevanja v podjetju, ki je zasnovano tako, da prihaja celoten znesek osebnih dohodkov v osnovo na ekonomski učinek po enoti proizvoda. Temelji to se naj zaostri način odobravanja nadurnega dela do take mere, da bodo izvršene nadure dejansko predstavljale povečanje storilnosti, ki je sicer izven organizacijskih možnosti podjetja.

6. Ker tarifne postavke, na nekaterih delovnih mestih niso v skladu z ostalimi, naj bi vsi šefi sektorjev, ki smatrajo, da nekatera delovna mesta niso pravilno ocenjena, takoj predlagali analitski komisiji, da jih ponovno oceni.

7. Ker bo pričela tudi Zorka-Šabac s proizvodnjo natrijevega sulfida, je treba doseči zaščitne carine, da se prepreči uvoz. Uvoz naj bi se dovoljeval le za potrebne količine če bi se ugotovilo, da domača proizvodnja ne krije potreb.

8. Kompleksno naj se prouči problem cinkografije. Upravi se predlaga, da vzame v pretres ta problem.

9. Poslovní organov samoupravljanja naj se dopolni v toliko, da se zajame tudi delo novoustanovljenih komisij.

10. Podjetje naj še v naprej obdrži počitniška domova v Logarski dolini in Nerezinah in še poveča kapaciteto. Potrebno je, da se vzame v najem še dve do tri sobe izven naših počitniških domov. Izkoristiti je možnosti zamenjav z drugimi podjetji. Te naloge se morajo izvršiti s predpostavko, da morajo biti naši počitniški domovi polno izkoriščeni.

Referati in diskusije na konferenci so osvetlili še mnogo drugih perečih vprašanj, ki jih bo IO sindikalne podružnice postopoma analiziral ter pripravil ustrezne rešitve. Si

Kolektivna solidarnost

Iz časopisa »LITOSTROJ« posnemamo, da so v podjetju Litostroj ustanovili »kolektivno solidarnost«. Namen ustanovitve te solidarnosti je nekako zavarovanje za primer smrti.

K ustanovitvi so pristopili tako, da so vsi člani kolektiva dali pristanek za ustanovitev ter so dosegli tudi to, da vsak novinec pristopi k temu društvu. Vsak član vplačuje mesečno 20 din ter sprejme njegova družina v slučaju njegove smrti pomoč 50.000 din. V slučaju smrti žene člana »Kolektivne solidarnosti« prejme član pomoč v višini 50.000 dinarjev. Vkljub temu, da so društvo ustanovili šele meseca novembra t. l. nimajo več denarnih težav ter bodo poskušali to pomoč ob danih možnostih razširiti.

Vsi se lahko zavedamo, da ostajamo ob primerih smrti po navadi v zelo težkem gmotnem položaju in da utegne taka pomoč vsakomur zelo prav priti. Vprašajmo se: ali ne bi tudi mi podvzeli akcije za ustanovitev takega društva.

S proslave desete obletnice ustanovitve DS v Cinkarni. — Častni gostje na tribuni med govorom predsednika sindikalne podružnice tov. Naraksa. Foto Zele Pavle

Večje retorte v topilnico - da ali ne?

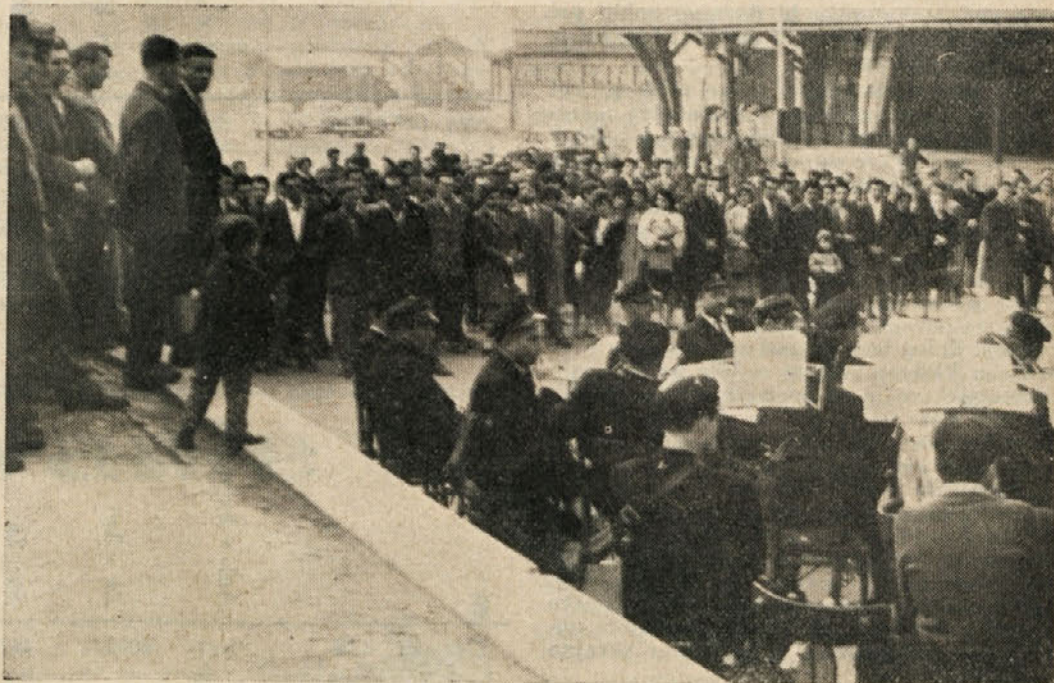
Med poskusi za povečanje produktivnosti in produkcije cinka v topilnici zavzemajo zelo važno mesto poskusi, pri katerih uporabljamo namesto normalnih retort, retorte s povečano prostornino. Razumljivo je, da bi utemeljena uporaba večjih retort bila sicer enostaven, toda po drugi strani zelo učinkovit ukrep, s katerim bi brez kakršnih koli dodatnih naprav in stroškov, lahko močno povečali proizvodnost peči. Vsak liter povečane prostornine retorte nam da ca. pol kilograma več cinka. Večje retorte naj bi imele 5 litrov večjo prostornino, to se pravi, da bi z njimi dobili 2 in pol kg cinka na retorto več. V topilnici pa imamo 2040 retort, kar bi nam dalo dnevno ca. 5 ton cinka več, oziroma bi se povečala produkcija kar za 10 odstotkov.

Problem pa ni tako enostaven, na določenem tipu peči pač ne moremo poljubno menjavati oblike in velikosti retort. Vsaka peč je grajena za določeno velikost in profil retort, pri katerih tudi dobimo najugodnejše tako imenovane optimalne rezultate. Vsaka sprememba velikosti in profilov retorte nam povzroči vrsto težav in problemov. Seveda pa ni nujno, da je optimalna kapaciteta peči tudi maksimalna produkcija, ki jo destilacijska peč lahko da. Naša naloga je zagotoviti obratovanje peči pri optimalni kapaciteti, t. j. produkcija peči pri pogojih, ki zagotavljajo najmanjšo proizvodno ceno na tono producirane cinka. Sedanji tip peči deluje v topilnici že četrto stoletje, pogoji obratovanja pa so se v tem času močno spreminjali. Do pred nekaj leti je bilo delovanje naših destilacijskih peči izredno slabo in daleč pod povprečjem ostalih cinkarn na svetu. Šele ko je bil rešen problem vzdržljivosti retort in se je kolikor toliko ustalilo delovanje peči, smo lahko začeli z določevanjem optimalnih pogojev delovanja peči med številnimi poskusi, ki smo jih izvedli s tem namenom, zavzema uvedba retort s povečano prostornino zelo važno mesto.

V Cinkarni uporabljamo renski tip retort z ovalnim presekom in ravnim dnom, ki so po izkušnji evropskih cinkarn, najpovoljnejše za predelavo praženih oziroma aglomeriranih koncentratov. Prostornina retorte znaša v žganem stanju 72 litrov, vendar pa ni celotna na razpolago vsipu, t. j. aglomeratu in reducentu. Retorte pri ročnem polnjenju ne moremo zapolniti do konca, ampak ostane sprednji del retorte — nad tako imenovanim nasipnim kotom — prazen. Ta prazen prostor zavisi od načina polnjenja, kakor tudi znatosti in vlažnosti materiala, ki se polni in zavzema približno 8 litrov prostornine retorte. Za polnitev ostane torej v vsaki retorti na razpolago okoli 64 litrov prostornine. Prostornina retorte ni stalno enaka in se v času njene življenjske dobe malo, toda stalno spreminja. Nova retorta ima določeno prostornino, ki se po nekaj dneh zaradi lepljenja nataljene žilindre začne zmanjševati. Ta proces traja le neko določeno število dni. Ob straneh nalepljena žilindra, začne počasi nazirati retortno maso in vsak dan bolj pronica v stene retorte. Če so stene retorte enakomerne in brez razpoklin, poteka ta nagriz žilindre sorazmerno enakomerno. Usodno za retorto pa je, če pride ta žilindra v razpoklino, kjer hitro predre stene in uniči retorto. Z nagrizom žilindre postaja presek retorte vedno večji, koristna prostornina se ne zmanjšuje več, lahko se še poveča, kar zavisi od vestnosti čiščenja retort in temeljitosti odstranjevanja zgornjih slojev ob zidovih nalepljene žilindre.

Poleg te spremembe prostornine, tudi same retorte že pri stiskanju nimajo enake prostornine. Stene retorte postajajo z daljšim obratovanjem stiskalnice zaradi obrabe matrice, debelejšje in s tem se prostornina retorte zmanjšuje.

Vse omenjene spremembe prostornine retort ne moremo točno nasledovati in kontrolirati. Zaradi tega bomo računali s približno

Cinkarnarji poslušajo govor sekretarja OK ZKS tov. Simoniča na proslavi desete obletnice DS.

Foto Zele Pavle

srednjo vrednostjo koristnega volumna retorte, ki znaša za naše normalne retorte ca. 64 litrov. Za 204 retorte, kot jih ima vsaka peč, je torej na razpolago $204 \times 64 = 13.056$ litrov ali 13.056 m^3 retortnega prostora.

Oblika in velikost retort pa ne more biti za določeni tip peči poljubno izbrana. Dolžina retorte zavisi od vrste peči, ki nam mora garantirati enakomerno ogrevanje celotnega pečnega prostora, kar je predpogoj za uspešno izvlečenje kovine iz rude. Upoštevati pa je treba tudi material, iz katerega je retorta izdelana, namreč čim daljša je retorta, tem bolj je obremenjena (pri enakem preseku). V splošnem se kisle retorte izdelujejo lahko daljše, medtem ko bazične retorte ne smejo prekoračiti določene dolžine, ker se začno običajno prej mehčati in s tem upogibati. Presek retorte zavisi od toplotne prevodnosti in reduktivnosti šarže.

Če hočemo iz cinkove rude pridobiti kovinski cink, potrebujemo veliko toplote. Pri nas uporabimo za vsak kilogram cinka toliko toplote, kot je imajo 5 kg premoga. Velik del te toplote, ki jo potrebujemo za redukcijo, mora priti preko stene retorte prav do sredine vsipa, kjer mora ustvariti temperaturo, potrebno za začetek in potek redukcije. Čas, potreben za dovod toplote preko stene retorte, mora biti tak, da se v 20 urnem ciklusu — od manevra do manevra — pretežna količina kovine že izreducira in prehlapi. Pri velikem preseku je ta čas predolg in v začetku manevra ruda, ki je v sredini retorte, še vsebuje visok odstotek kovine, ki gre v izgubo. Presek retorte je torej lahko tem večji, čim boljša je toplotna prevodnost same retorte in šarže v njej. Posebno važno vlogo ima pri tem tudi reduktivnost aglomerata v retorti. Čim bolj reduktiven aglomerat predelujemo, tem nižje temperature potrebujemo za izgon cinka in tem manj je potrebno dovajati toplote. Dobro reduktiven aglomerat lahko torej šaržiramo v retorte z večjim presekom.

Na dovod toplote v šaržo močno vpliva tudi sposobnost prepuščanja toplote same retorte. Šamotni material zelo slabo prevaja toploto. Pri šamotni retorti debeline 2 cm potrebujemo 7-krat daljši čas, da preide enaka količina toplote na šaržo kot pri železni retorti iste debeline. Na žalost, železnih retort ne moremo uporabljati, ker ne zadostujejo ostalim zahtevam kot so: ognjeodpornost in mehanska vzdržnost pri visokih temperaturah, kakor tudi odpornost proti na-

grizu žilindre in samih cinkovih par. Vsem tem zahtevam dobro odgovorjajo retorte iz šamotnega materiala, vendar imajo sorazmerno slabo toplotno prevodnost. Zato naj bi bile stene šamotnih retort čim tanjše, da bi čim več toplote v čim krajšem času prišlo do šarže v retorte. Pri tem stanjševanju sten pa ne smemo pozabiti, da je retorta v peči močno obremenjena s težo aglomerata in reducenta in da preveč tanka retorta te teže ne bi vzdržala in bi se porušila. Čim težji je vsip, tem večja mora biti mehanska odpornost retorte in tem debelejšje mora imeti stene. Če povečamo prostornino retorte, potrebujemo torej za dodatni vsip več toplote, toda prav tako tudi debelejšje stene retorte, s tem se poveča nevarnost predčasne porušitve oziroma napokanja retorte, posebno pri visokih temperaturah, kjer se vzdržnost retortne mase začne zniževati. Nevarnost je pri retortah s povečano prostornino še toliko večja, ker se zaradi večje porabe in daljše poti toplote zahteva višje temperature v sami peči.

V Cinkarni že vrsto let izdelujemo poleg normalnih šamotnih retort za topilnico še retorte, ki jih uporabljamo v finem cinku in cinkovem belilu. Le-te so po dimenzijah nekoliko večje od normalnih, razlikujejo pa se tudi v sestavi mase, ki vsebuje grafit. Posamezne grafitne retorte so že večkrat za poskus vlagali v destilacijske peči. Rezultati niso bili najugodnejši, vzdržnost grafitnih retort je bila vedno nekoliko nižja od običajnih šamotnih retort. Poleg tega je tudi cena grafitne retorte približno 3-krat večja od šamotne in zato smo kaj kmalu prenehali s poskusnim vlaganjem grafitnih retort v destilacijske peči. Z grafitnimi retortami smo hoteli doseči dvoje — prvič, povečati produkcijo peči, ker imajo grafitne retorte večjo prostornino in drugič, po možnosti znižati potrebno temperaturo destilacije, ker grafitni material izredno dobro prevaja toploto, celo 7-krat bolje od običajnega šamota. Kljub neugodnemu rezultatu se je iz tega poskusa porodila nova ideja. Namesto grafitnih retort, ki so v pečeh slabše vzdržale in so zelo drage, je tov. Naraks predlagal, da se izdelajo retorte enake oblike iz normalne šamotne mase. Na toplotni prevodnosti s tem seveda ne bi nič pridobili, precej pa se nam bi povečal razpoložljivi retortni prostor, saj ima grafitna retorta 5 do 7 litrov večjo prostornino. N. pr., če vzamemo

6 litrov, znaša povečanje retortnega prostora za celo topilnico z 10 pečmi po 204 retortami: $204 \times 10 \times 6 = 12240$ litrov ali $12,24 \text{ m}^3$.

V to prostornino lahko dnevno šaržiramo ca. 14 ton vsipka več ali ca. 10 ton aglomerata več, iz katerega bi dodatno dobili pri 59% vrednosti cinka in 88 odstotkov izkoristka okoli 5 ton kovine.

Te nove vrste retort, enake velikosti kot grafitne, samo izdelane iz šamotnega materiala, so bile prvič vložene oktobra 1958 v 4. dest. peči. Prve mesece smo dobili še kar zadovoljive rezultate, toda v letu 1959 je bilo delovanje peči iz dneva v dan slabše. Izkoristek peči je bil nižji od ostalih peči, poraba retort pa večja. Produkcija peči se je sicer dvignila, vendar zaradi slabega izkoristka ne v taki meri, kot smo pričakovali glede na povečano količino šaržiranega aglomerata. Poleg tega je nastopila še nova nevšečnost. Vložene retorte so bile po zunanjih dimenzijah večje od normalnih retort in jih je bilo težavno vlagati in odstranjevati iz peči, ker so pečna okna ostala ista. Zidovje peči je pri tem zelo trpelo in iz dneva v dan je naraščalo število dnevnih remontov. Pri vsakem takem popravilu pa se peč močno ohladi, kar je imelo v tem primeru še toliko bolj neugodne posledice, ker imamo v peči več aglomerata. Posledica tega je bil nadaljnji padec izkoristka in kmalu so razmere postale tako nevzdržne, da bi nadaljnje obratovanje pod takimi pogoji bilo skrajno nesmotno.

Med tem časom smo vložili enake retorte tudi na 9. destilacijsko peč, ki je prav v tem času bila generalno obnovljena. Po večmesečnem obratovanju smo ugotovili, da 9. peč, ki je bila nova, dejansko dela z velikimi retortami neprimerno boljše kot stara 4. peč. Izkoristki predelave so sicer bili že višji, toda še vedno slabši kot pri normalnih retortah. Prav tako kot na 4. peči so nastale težave pri menjavanju izpadlih retort, ker zunanje dimenzije teh retort ne odgovarjajo pečnim oknom. Obstajala je nevarnost, da novo peč predčasno močno poškodujemo. Zaradi tega smo morali nekaj ukreniti. Izbira ni bila velika: ali da poskuse z večjimi retortami prekinemo ali da spremenimo zunanji profil retorte; sprememba pečnih oken pri tem ni prišla v poštev, ker le-ta zahteva popolno rekonstrukcijo peči. Zmanjšali smo seveda zunanji profil retorte, tako da je ostala prostornina retorte enaka. To je bilo možno doseči le tako, da smo skrajšali stene retorte. S tem pa smo prevzeli precejšen tveganje, saj je povečan vsip zahteval višje temperature v peči, prav tako pa se je povečala obremenitev retort. Zmanjšanje debeline sten v takih pogojih more prav gotovo pripeljati do večjega izpada retort in zmanjšanja njihove življenjske dobe. Že v naprej smo torej vedeli, da bo poraba velikih retort večja od normalnih. V poskusih smo morali ugotoviti, za koliko bo poraba večja in če se bo le-ta kompenzirala s povišano produkcijo cinka na retorto. Skupno z izkoristkom predelave bi potem lahko ocenili možnost in utemeljenost uvedbe velikih retort v vsej topilnici. Rezultati eno in pol letnih poskusov so razvidni v spodnjih tabelah:

Pregled delovanja peči z velikimi retortami in primerjava z normalnimi retortami v prvi polovici 1960.

	Šaržirano			Produkcija			Izkor. v %	Živ. doba retort	Normativ
	Agl. v kg	Zn v kg	Sur. Zn	Zn prah	Thede	Zn skup.			
I. Na peč. dan	10.904	6440	4424	744	663	5831	90,54	54,1	1,04
Na retorto	53,71	31,72	21,79	3,67	3,27	28,72	90,54		
II. Na peč. dan	10.292	6034	4067	645	645	5377	89,11	58,1	1,02
Na retorto	50,70	29,72	20,03	3,18	3,28	26,49			

Pregled delovanja peči z velikimi retortami in primerjava z normalnimi retortami v 1959

	Šaržirano			Produkcija			Izkor. v %	Živ. doba retort v dneh	Normativ
	Agl. v kg	Zn v kg	Sur. Zn	Zn prah	Thede	Skupaj Zn			
I. Na peč. dan	10111	6002,71	4470	767		5237	87,24	32,8	1,19
Na retorto	49,81	29,57	22,02	3,78		25,80			
II. Na peč. dan	9,559	5757	4440	682		5122	88,86	35,13	1,14
Na retorto	547,69	28,36	21,87	3,36		25,23			

I. Velike retorte v letu 1959 na 4., 2., 6., 8. in 9. peči II. Normalne retorte v letu 1959

Med obema tabelama vidimo bistveno razliko, saj je delovanje peči z velikimi retortami glede na izkoristek bilo v letu 1960 celo boljše kot leta 1959, ko je bil izkoristek velikih retort zelo slab. Da bi lažje pojasnili to razliko, moramo pregled za l. 1959 razčleniti na posamezne peči, ki so delovale na velike retorte.

Enota	Šaržirano		Producirano				Izkor. v %	Opomba
	Agl. v kg	Zn v kg	Sur. Zn	Zn prah	Thede Zn	Skupno		
I. Na ret.	49,12	29,42	21,61	3,66	25,27	85,9	4. peč	
II. Na ret.	49,9	29,5	21,7	3,5	25,2	85,4	2. peč — pred remontom	
III. Na ret.	49,4	29,29	22,24	3,65	25,89	88,4	2. peč — po remontu	
IV. Na ret.	49,91	29,76	22,35	4,07	26,42	88,8	9. peč od marca dalje	
V. Na ret.	51,95	30,30	23,02	3,30	26,32	86,8	6. peč v decembru	
VI. Na ret.	47,09	28,36	21,87	3,36	25,23	88,8	Normalne retorte v l. 1959	

I. Velike retorte v mesecih januar — maj 1960 na 2., 6. in 9. dest. peči.
II. Primerjava z normalnimi retortami v času januar — maj 1960, in sicer na 1., 3., 4., 5., 7., 10. destilacijski peči.

Iz zgornjih podatkov in celotnih — enoinpol letnih poskusov z velikimi retortami v topilnici lahko povzamemo naslednje zaključke:

1. Količina šaržiranega materiala je manjša, kot smo predvidevali iz računskega povečanja volumna. V letu 1959 smo v velike retorte šaržirali 2,12 kg aglomerata in v prvem polletju 1960 3,01 aglomerata več kot v normalne retorte. Ta velika razlika gre na račun izredno težkih delovnih pogojev v preteklem letu, kakor tudi na račun večjega števila zabitih retort. Računsko se prostornina retorte poveča za ca. 5 l, kar bi zadostovalo za 4 kg dodatnega aglomerata. Če računamo s praktično vsebnostjo 3 kg aglomerata več, dobimo za celo topilnico 6 ton aglomerata, ki ga lahko dodatno šaržiramo. Pri vsebnosti 59% Zn in izkoristka 89%

lahko dobimo dnevno 3200 kg surovega cinka več.

2. Glede izkoristka predelave je iz sedanjih poskusov bilo ugotovljeno naslednje:

a) Stare peči — (preko 3 leta) so dale z velikimi retortami zelo slabe rezultate — izkoristek je bil za 2–3% nižji od normalnih retort.

b) Nove peči, založene z velikimi retortami dajo odlične rezultate; dejansko ni opaziti razlike od normalnih retort. Te ugotovitve so razvidne iz podatkov o delovanju posameznih peči v preteklem letu, posebno na 2. peči, ki je pred remontom dala z velikimi retortami zelo slabe rezultate, po remontu pa so se razmere bistveno poboljšale. Umestno je torej zalaganje novih peči z velikimi retortami, medtem ko je uporaba

OBVESTILO

V novem letu nameravamo v Cinkarnarju odpreti novo rubriko »Pravna posvetovalnica«.

Predvsem bomo v tej rubriki dajali odgovore na vprašanja iz področja delovnega razmerja.

Pismena vprašanja je treba nasloviti na uradništvo Cinkarnarja, ki bo dalo odgovor bodisi z objavo v časopisu ali pa neposredno samo vpraševalcu.

Na anonimna vprašanja ne bomo odgovarjali ter rokopiesov ne bomo vračali.

Uradništvo

le-teh pri starejših pečeh zelo problematična.

3. Izdržljivost velikih retort je že iz prej navedenih razlogov 5-6 dni manjša od normalnih retort. Za oceno je važnejša poraba retort na tono produciranega cinka, ki znaša za normalne retorte 1,14 in za velike 1,19 za l. 1959. V letu 1960 so te vrednosti naslednje: za normalne retorte 1,02 in velike 1,02.

4. Nadaljnji razvoj v tej smeri povečanja koristne prostornine retort je nujno vezan z reševanjem naslednjih problemov:

a) ugodnejšega profila retorte in s tem rekonstrukcije sedanjih peči. Sedanje zvečanje retort je šlo na račun celotnega notranjega preseka (širine in višine), medtem ko bi bilo mnogo ugodneje, če bi povišali samo višino retorte. Material v retorti se s tem lažje pregreva.

b) povečanje toplotne prevodnosti retortnih sten, kakor tudi samega vsipa.

c) povečanja temperaturne, mehanske in kemične izdržljivosti retort.

Rezultatom enoinpolletnih poskusov z velikimi retortami smo prilagodili delo v topilnici v drugem polletju tekočega leta. Sedaj obratuje topilnica že s 5 pečmi, ki so založene z velikimi retortami. Število peči z velikimi retortami bomo še povečali, vendar je predhodno potrebno rešiti problem starejših peči, ki, kot vidimo iz dosedanjih — vendar še ne dokončnih — poskusov, velikih retort ne prenesejo. V kolikor tega problema ne bi mogli rešiti, bo topilnica tudi v bodoče obratovala z velikimi in malimi retortami. Novejše peči bi bile založene z velikimi retortami, starejše pa z malimi, razmerje med njimi bi bilo približno pol proti pol. Pri tem seveda ne upoštevamo eventualne rekonstrukcije, ki je že predvidena. Le-ta bi probleme, ki smo jih tu obravnavali, popolnoma spremenila.

Ing. Vrhovec Slavko

Stanovanje

Cinkarniški zadružniki gradivo

Foto Zele Pavle

Stanovanje, to je refren, ki se dnevno čuje, če se le dva cinkarnarja srečata v podjetju ali na cesti in to je stalna točka dnevnega reda kolegija podjetja, UO in DS. Znatna sredstva, vsa ki jih le moremo dobiti, vlaga podjetje v novogradnje in ker je to edini način, da pridē 300 prosilcev za stanovanje, ki so zaposleni v podjetju do primerne stanovanja in si uredi svoje življenjske razmere.

Prvi prosilci so se tudi letos že vselili v nova stanovanja. Žal je bilo teh stanovanj le 12. Ostala, 25 po številu, bodo predvidoma vseljiva do konca januarja meseca.

Ni bila niti lahka niti kratka pot, da se je kolikortoliko pravilno dodelilo novozgrajena stanovanja.

Temeljna naloga je bila sestaviti vrstni red prosilcev. Ta je bil sestavljen po obstoječih predpripravah in posvetovanjih, upoštevajoč po DS sprejeta merila za določanje vrstnega reda. Zoper predlagani vrstni red, ki je razporedil 132 prosilcev je bilo vloženih ca. 40 pritožb, od katerih je bilo skoraj polovico ugodno rešenih. Pri dodelitvi stanovanj se je ta vrstni red dosledno upošteval in so bila dodeljena stanovanja vsem prosilcem, ki se nahajajo od 1. do 34. mesta. Vsa ostala stanovanja, ki so se dobila bodisi z zamenjavo ali pa z izselitvijo, pa so bila dodeljena šele po privolitvi prosilca, da sprejme to stanovanje. Poleg prosilcev iz vrstnega reda so se upoštevale še nujne potrebe podjetja po strokovnem kadru in je

bilo na podlagi tozadevnega sklepa UO izven prioritete liste dodeljenih 9 stanovanj oziroma garsonjer.

Glede dodelitve stanovanj so bile vložene le 3 pritožbe, od katerih pa je bila samo ena ugodno rešena. O teh pritožbah je sklepal DS podjetja.

Z novogradnjami in dodelitvami izpraznjenih stanovanj je bilo rešenih 48 stanovanjskih problemov.

Pojavile so se neskladnosti zlasti med potrebami podjetja in okoliščinami v katerih prosilci stanujejo. Ugotovilo se je namreč, da so potrebe podjetja premalo upoštevane in bi bilo potrebno za pomembnost delovnega mesta, pridobljeno strokovno izobrazbo in oceno delavca dajati večje število točk kot pa je to odrejeno v merilih. Ta prigovor se nanaša tudi na službena leta v podjetju in pa na zasluge v NOB. Skratka več poudarka kot doslej bi bilo potrebno dajati tem okoliščinam, da pri razvrstitvi prosilcev ne bi prevladovali socialni kriteriji v toliki meri kot v dosedanjih primerih.

Poseben problem predstavljajo tudi nasilne vselitve v stanovanja s strani članov našega kolektiva. Nujno je, da kolektiv na take primere reagira ter bi bilo potrebno tozadevna določila vnesti v pravilnik. Najuspešnejše bi bilo, da se s pravilnikom določi, da se takim osebam v podjetju najmanj 5 let ne dodeli stanovanje oziroma se ne vnesi na prioriteto listo. To je sicer hud ukrep, ki bi pa bil v sedanji izredni stanovanjski stiski edino primeren.

Važnejši sklepi DS in UO

Novoizvoljeni DS je imel v času od 7. maja 1960 do vključno 5. 12. 1960 sedem rednih, eno izredno ter eno svečano sejo.

Že na drugi seji so bile izvoljene komisije delavskega sveta, ki jih vodijo:

a) Drago Pozvek, gospodarsko finančno komisijo

b) Franjo ing. Klinger, komisijo za perspektivni razvoj in investicije

c) Franc Poklšek, komisijo za osebne dohodke

d) Franc Štifter, komisijo za HTZ službo

e) Vili Kos, komisijo za sprejem in odpoved delovnih razmerij

f) Marjan Kogovšek, kadrovske komisijo

g) Ivan Smonkar, disciplinsko komisijo

h) Franc Tovornik, komisijo za socialna vprašanja

i) Ljubo Kompan, komisijo za določitev delovnih mest žena, mladine in delovnih invalidov

j) Franc Jonke, komisijo za družbeni standard ter

k) Franc Gaberšek, komisijo za prošnje in pritožbe.

Razen spredaj navedenih je bilo k delu komisij še pritegnjeno od 5-7 članov. Razdelitev dela po komisijah je dokaj olajšalo delo delavskega sveta.

Na izredni seji se je obravnavalo vprašanje nadaljnje zaposlitve dotedanega šefa kadrovske-organizacijskega sektorja, ki se je rešila tako, da je zasedel to delovno mesto novi šef.

Na tretji redni seji so bile sprejete spremembe tarifnega pravilnika ter novi pravilnik o nagrajevanju po enoti proizvoda in o formiranju osebnih dohodkov po interesnih skupinah. S sprejetjem slednjega smo osvojili novo pot nagrajevanja ter se je doslej izkazalo, da nismo krenili po napačni poti. Po predlogu komisije za družbeni standard se je delavski svet odločil za odobritev gradnje 12 stanovanjskega bloka in 6 vrstnih hišic ter so se tudi zavzela stališča za nadaljnjo perspektivno izgradnjo.

Cetrto sejo je posvetil DS razčlenitvi poslovanja podjetja v prvem polletju.

Na šesti seji je DS obravnaval plan razvoja podjetja v dobi 1961-1965.

Svečana seja delavskega sveta dne 29. 10. 1960 je posvečena proslavi 10. obletnice sprejema zakona o delavskem samoupravljanju. Poleg vidnejših predstavnikov je bil na tej seji tudi navzoč podpredsednik Ljudske skupščine tov. Leskošek-Luka.

Upravni odbor je imel v istem obdobju 15 sej na katerih je obravnaval tekočo problematiko. Kot najintenzivnejšo delavnost je zaznamovati zlasti reševanje stanovanjskih problemov, saj skoraj ni bilo seje na kateri ne bi obravnavali ta vprašanja.

SREČNO IN
USPEŠNO NOVO
LETO 1961

želi svojim sodelavcem
in bralcem
Uredniški odbor »Cinkarnarja«

Prevoz pošilk, dostavljenih po prevozniku

Dnevno imamo opravka s prevzemom in odpremljanjem blaga, ki ga nam dostavljajo ali odpremljajo prevozniki v cestnem prevozu blaga. Tako oddaja blaga prevozniku na prevoz kakor kakor tudi prevzem po prevozniku dostavljenega blaga nam nalagata dolžnost, da pri prevzemnem prevzemu ali oddaji blaga ravnamo z vso potrebno pazljivostjo, kajti opustitev potrebne pazljivosti ima čestokrat dokaj neljube posledice, ki se izražajo po navadi v večji ali manjši škodi.

V tem sestavku bi se v glavnem zadržali pri tem, kako je treba ravnati ob prevzemu blaga, medtem ko bi glede oddaje blaga prevozniku za prevoz le kratko omenili, da sprejema prevoznik ob sprejemu blaga na prevoz obvezo, da bo izročil prevzeto blago v takem stanju, kakor ga je prevzel v prevoz. Prevoznik bo torej ob sprejemu pazil na vse eventualne na zunaj vidne napake pri blagu in tudi na embalaži. V lastnem interesu mora prevoznik skrbeti, da prevzeto blago vsestransko pregleda, mi pa moramo skrbeti za to, da bo v prevoz prevzeta pošiljka po prevozniku prevzeta brez ugovorov prevoznika. Če prevoznik ne ugovarja in nam to tudi potrdi, lahko sklepamo, da je bila pošiljka v redu prevzeta v prevoz.

Preden bi prišli k obravnavanju postopka ob prevzemu dostavljenega blaga po prevozniku, pa bi se le v glavnem dotaknili vprašanja prevoznikove odgovornosti. Prevoznik za poškodovanje blaga med prevozom odgovarja po načelih stroge prevozniške odgovornosti, to je objektivne odgovornosti. On torej odgovarja po teh posebnih pogojih strožje, kot bi mu to sicer nalagala splošna civilna pravna načela. Pravna načela in prevozniške pogodbe zahtevajo hitre rešitve. Prevoznik mora biti prav zaradi tega, posebej pa še zaradi prevozniške odgovornosti, čim prej rešen te odgovornosti. Čim je prevoznik blago predal prejemniku in ta takoj ob prevzemu blaga ni ugovarjal, načeloma ugasnejo prejemniku eventualni zahtevki zaradi poškodovanja blaga na prevozu iz prevozne pogodbe napram prevozniku. Ti zahtevki pa ne ugasnejo, če je prejemnik škodo na blagu pred prevzemom ugotovil in to tudi prevozniku sporočil. Ta ugotovitev in sporočilo naj se opraviča v svrhu zavarovanja dokazov ob sodelovanju prejemnika in prevoznika takoj ob prevzemu blaga ter se naj te ugotovitve zabeleži v zapisniku, ki ga podpišeta oba sodelujoča.

Ako imamo vse prednje na umu, potem ne bo težko najti smernice za naše ravnanje. Pri prevzemu moramo torej pošiljko z vso skrbnostjo pregledati in ugotovljene hibe takoj sporočiti prevozniku ob prevzemu, ker bi se sicer smatralo, da je pošiljka v redu prevzeta.

Vse prednje velja za takozvane na zunaj vidne hibe pri prevzemu blaga. Vso pažnjo pa moramo polagati tudi na zunaj nevidne hibe, pri čemer velja tudi vsesplošno načelo, da je tudi take hibe potrebno čimprej in brez odlašanja ugotoviti, v kolikor si pač hočemo zadržati pravico upravičene reklamacije. Slednje omenjamo le mimogrede, ker ta vprašanja ne spadajo v direktno prevozniško odgovornost, potrebno pa se nam zdi, da jih omenjamo, ker se prav v takih primerih in zlasti še z ozirom na kratek čas zelo čisto pojavljajo napake.

Kot poseben primer bi navedli, da se nam večkrat dostavi enotna pošiljka z večjim številom prevoznih sredstev in še to morda v večdnevem obdobju. Nastaja vprašanje, kako nam je postopati v takem primeru. Zadostili bomo varnosti blagovnega prometa in njegovi zaščiti, ako bomo pri vsaki taki delni dobavi postopali kot s celoto ter v vsakem posameznem primeru prevzema sproti ugotavljali in obveščevali dostavljalca o ugotovljenih hibah, ne pa šele ob koncu, ko nam je dostavljena vsa pošiljka. To bo zlasti takrat, kadar je prevzel prevoz večje pošiljke špediter in nam bo dostavljala pošiljko po raznih prevoznikih. S tem, če smo opustili potrebno pozornost pri prevzemu delne pošiljke pri posameznemu prevozniku, si nismo zavarovali

pravice tudi napram špediterju glede naših ugovorov oziroma na eventualno poškodovane pošiljke.

Razumljivo je, da moramo poleg spodaj navedenega še opraviti reklamacijo, to je, da pisмено obvestimo našega dobavitelja odnosno špediterja o ugotovljenih napakah, ki smo jih ugotovili ob sodelovanju prevoznikov ob prevzemu. Tudi tukaj varnost blagovnega prometa zadeva naše kar najhitreje ravnanje. Taka reklamacija mora biti kar se da najhitreje opravljena in to tudi pri takoimenovanih skritih, torej na zunaj nevidnih poškodovanjih blaga. Ta poškodovanja nastopajo tako, da je embalaža na zunaj povsem nepoškodovana, vendar pa je blago v njej pretrpelo gotove poškodbe, ki izvirajo iz samega transporta. Naša dolžnost je, da tudi take

O delu komisije za socialna vprašanja

18. avgusta lani je DS Cinkarne na svoji 21. redni seji imenoval novo komisijo za socialna vprašanja. Komisijo vodi ing. KLINGER Franc, sestavljajo jo pa:

Jereb Slava, Novak Jakob, Jazbinšek Franc, dr. Hrušovar Gabrijel, Svetličič Ivo in Bauman Mira.

Delo komisije ni lahko, saj mora reševati celo vrsto socialnih problemov v podjetju. Na svojih sejah je komisija obravnavala največ socialne probleme posameznikov in to: pomoč socialno šibkim družinam in pomoč bolnikom. Komisija je dala pobudo za izvedbo sistematskih zdravniških pregledov delavcev iz topilnice, keramike, plinarne in pražarne. V sodelovanju z Zdravstvenim domom iz Celja in obratno ambulanto so bili sistematski pregledi izvršeni.

Precejšen problem v podjetju predstavlja razporejanje invalidnih delavcev na primerna delovna mesta. To vprašanje rešuje posebna strokovna komisija, katere naloga je, ugotoviti tista delovna mesta, ki bi prišla v poštev za zaposlitev invalidnih tovarišev z ozirom na stopnjo njihove invalidnosti. V našem podjetju so delovna mesta pretežno z visoko kvalifikacijsko strukturo in na teh delovnih mestih je invalide nemogoče oziroma zelo težko zaposliti. Delovnih mest z nizko kvalifikacijsko strukturo je zelo malo, hkrati pa število izčrpanih delavcev in delavcev, ki so postali invalidi na delovnih mestih, vedno bolj narašča in je zaradi tega problem še bolj pereč. Vzporedno z ugotavljanjem ustreznih delovnih mest za invalide ugotavlja komisija tudi delovna mesta, na katerih bi se lahko zaposlile žene in mladina.

V sodelovanju z ObLO je bilo organizirano za letošnjo sezono letovanje otrok naših delavcev. Otroci so letovali v Gornjem gradu, Baški in Bakarcu. Mimo tega rešuje komisija vprašanja našega kolektiva do upokojenec, ki se obračajo na sindikalno podružnico in upravni odbor z najrazličnejšimi prošnjami za občasno socialno podporo. Komisija je zavzela stališče, da bo obravnavala prošnje takšne vsebine na isti način, kot obravnava prošnje nezaposlenih delavcev, in to v primerih, ko se lahko z manjšim denarnim zneskom trenutno pomaga posamezniku in ga s tem usposobi za nadaljnje samostojno reševanje svojega problema. Komisija je mnenja, da socialna pomoč ne more in ne sme biti oblika dopolnilnih prejemkov za reševanje socialnega stanja posameznika.

DS je dodelil komisiji finančna sredstva, katerih uporaba bi dala naslednjo sliko:

Denarne podpore so bile izplačane 16 delavcem oziroma njihovim družinam v znesku 167.000 din.

15 delavcev je poslala komisija na okrevanje v razne počitniške domove, za kar se je porabilo 109.720 din.

Za obisk bolnih tovarišev je bilo dodeljeno posameznim sindikalnim skupinam 25.000 din.

škode ugotavljamo čim hitreje, pri čemer moramo opozoriti, da včasih že en sam dan zakasnitve zadostuje, da smo z reklamacijo pozni. Vzrok zakasnitve, kot na primer da nismo imeli dovolj ljudi na razpolago ali da smo bili preobremenjeni z drugim delom in slično, ne bo zadostoval, da bi nas opravičil pri zakasnitvi. Iz slednjega izhaja, da nam je pri tem delu naložena dolžnost ne samo kar najvestnejšega poslovanja, temveč tudi, da moramo te naloge opraviti brez vsakega odlašanja.

Ob koncu bi omenil še, da nam prevoznik odgovarja za vsako škodo, ki bi jo storil na klepoma ali s hudo malomarnostjo, in to tudi v primeru, ko smo potrdili, da je bilo ob prevzemu ugotovljeno, da nam je bilo blago dostavljeno v redu in brez prigovora. Pri tem pa je potrebno upoštevati, da bi moral tako ravnanje prevoznika v eventualnem sporu dokazovati tožnik in da je tak dokaz, če že ne v načelu onemočen, pa vsaj silno težak.

Za malico mladincem, vajencem in delavcem, ki so ogroženi od tuberkuloze, je bilo izplačano 62.000 din, 50.000 din pa je bilo pa so bila za razdobje 1 leta, porabljenih za adaptacijo 1 stanovanja.

Sredstva niso bila porabljena v celoti, saj so se uporabila v roku 6 mesecev, predvidena pa so bila v razdobju 1 leta.

Gornji članek se nanaša na delo komisije za socialna vprašanja, ki je v tem času delala. 22. junija 1960 pa je bila izvoljena nova komisija v sestavi 7 članov.

Razporeditev na delovno mesto

V vsakodnevni praksi se kaj različno obravnava razporeditev delavca na delovno mesto z ozirom na njegovo strokovno izobrazbo. Zaradi tozadevnih dokaj nejasnih določil zakona o delovnih razmerjih čestokrat pride tudi do spora. Praksa sodišč je v spornih primerih kolebala. Nedavno pa je v takem sporu odločalo v revizijskem postopku Vrhovno sodišče v Zagrebu (Rev. 963-6 z dne 6-10-1960), ki je v svoji odločbi zavzelo v glavnem spodaj navedeno stališče.

Iz predpisa čl. 150 odst. 2. zakona o delovnih razmerjih, ki pravi, da delavec ne sme biti brez svoje privolitve razporejen na delovno mesto, ki ne ustreza njegovi strokovni izobrazbi, sledi, da se delavec lahko razporedi brez njegove privolitve na delovno mesto, ki odgovarja njegovi strokovni izobrazbi in to ob vstopu na delo kakor tudi v času delovnega razmerja. Slednje izhaja tudi po določilu čl. 152 odst. 1. zakona o delovnih razmerjih, ki pravi, da s sklenjenim sporazumom o sklenitvi delovnega razmerja delavec privoli ne samo v delovne pogoje, temveč tudi na pravice in obveznosti, ki so razen v zakonu tudi določene s predpisi, ki jih izda podjetje na podlagi zakona, to je z njenimi pravili od. pravilniki, in tako tudi na pogoje o razporeditvi na delovno mesto kakor tudi o premestitvi z enega na drugo delovno mesto. Premestitev je torej možna brez privolitve delavca ob edinem pogoju, da lahko sledi samo na delovno mesto, ki odgovarja strokovni izobrazbi premeščenega. Popolnoma enako je možno postopati tudi pri onih, ki sklenejo delovno razmerje na podlagi razpisa.

V nadaljnjem opozarja odločba na zgrešeno stališče nižjih sodišč po katerem obdrži premeščen delavec tarifno postavko svojega prejšnjega delovnega mesta, če ima delovno mesto na katerega je bil premeščen nižjo tarifno postavko, ker je to v nasprotju z določili čl. 196 in 200 zakona o delovnih razmerjih.

Že več let se je pričakovalo, da bodo spremenjeni predpisi zakona o iznajdbah in tehničnih izpopolnitvah, ki so bili izdani v letu 1948. Ti predpisi so bili dokaj zastareli ter zaradi njihovih nejasnosti dokaj nevzpodbudni za naše iznajditelje in predlagatelje tehničnih izboljšav. Da bi bili ti nedostatki starega zakona odpravljeni, je Zvezna ljudska skupščina sprejela novi zakon, ki je bil objavljen v Uradnem listu FLRJ števil. 44 z dne 2. novembra 1960 in kateri stopi v veljavo 2. februarja 1960. Že uvodoma pa bi bilo treba naglasiti, da bodo z uveljavitvijo novega zakona prenehali veljati predpisi starega zakona, od ostalih predpisov, ki so bili izdani na osnovi starega zakona, pa bodo ostala še v veljavi vsa določila, ki niso v nasprotju z določili novega zakona.

Novi zakon, v nadaljnjem besedilu navedenem z besedilom zakon, ureja pravice in dolžnosti izumiteljev in predlagalcev tehničnih izboljšav. Zakon loči pravice izumiteljev in za izume, ki so bili ustvarjeni v organizacijah, in pa one, ki niso bili ustvarjeni v organizacijah. Namen tega članka je seznaniti bralce o pravicah in dolžnostih izumiteljev izumov ustvarjenih v organizacijah. O ostalih določilih zakona pa bo sledil poseben članek.

SPOŠNO O PATENTU

Izumi se zavarujejo s patentom. Izum, ki se lahko zavaruje s patentom, pa je le ena nova rešitev določenega tehničnega problema, ki se da uporabiti v industrijski ali kakšni drugi gospodarski panogi. Omeniti je pri tem, da je poudarek v besedilu v tem, da mora biti taka rešitev problema nova. Da ne bi bilo dvoma o tem, katera rešitev se šteje kot nova, določa zakon, da se ne šteje izum kot novi, če je bil pred vložitvijo prijave za patent:

1. v naši državi ali v tujini v tisku ali drugače isti izum objavljen in tako opisan, da bi ga strokovnjaki lahko uporabili;

2. v naši državi isti izum javno uporabljen, razstavljen ali prikazan, tako, da bi ga strokovnjaki lahko uporabili;

3. če je bil izdan v naši državi ali v tujini za isti izum patent ali je bil izum zavarovan v kakšni drugi obliki.

Zakon torej dokaj točno opredeljuje kateri izumi se ne morejo zavarovati s patentom ter se bodo s to opredelitvijo v bodoče odstranila mnoga doslejšnja nesoglasja. Pri tem pa ima zakon še dvoje izjem in to, prvič, da se ne morejo zavarovati s patentom izumi, katerih namen in uporaba nasprotuje zakonu ali morali in znanstvena pravila ter načela, ter drugič, da se zdravila, po kemični poti pridobljene snovi in snovi, ki so namenjene za človeško in živalsko hrano, sredstva za uživanje, pijače in začimbe ne morejo kot take zavarovati, pač pa samo zlitine in novi postopki za pridobivanje teh snovi.

IZUMI USTVARJENI V ORGANIZACIJAH

Izumitelj mora izum, ustvarjen v organizaciji, ter v njegovih bistvenih tehničnih prednostih brez odlašanja pisмено obvestiti organizacijo. V zakonu je torej naložena dolžnost izumitelju, da izum prijavi organizaciji in to pisмено in brez odlašanja. Zakon sicer predvideva neke kazenske sankcije, vendar pa jih tozadevno glede prijave izuma obvešča. Ker pa je izumitelju ta dolžnost v zakonu izrecno naložena, potem bi bilo po našem mnenju smatrati, da bi opustitev prijave bilo smatrati le opustitev redne dolžnosti v zaposlitvi, ter bi se take opustitve eventualno lahko kaznovale v disciplinskem postopku kot vsaka druga oprostitev dolžnosti pri rednem delu.

Tako kot je izumitelju naložena dolžnost obvestitve, tako je organizaciji naložena dolžnost, da mora takoj in brez odlašanja izumitelju potrditi prejem njegovega obvestila. To sta dve osnovni dolžnosti izumitelja in organizacije s katerimi se uvede postopek glede zavarovanja obojestranskih pravic in dolžnosti. Če teh dveh osnovnih postopkov ni, bi izumitelj eventualno lahko izgubil vse pravice svojega izuma. Opozoriti bi bilo

morda potrebno pri tem, da izumitelj, ki ustvari izum v organizaciji, ne more uveljaviti patenta in pravic, ki mu pripadajo iz izuma izven tega postopka. Da bi bile pravice izumitelja povsem poravnane, je v zakonu naložena dolžnost tako na eni strani izumitelju kot na drugi strani organizaciji, da morata varovati izum v tajnosti, in to vse do momenta, ko se vložijo prijave za pridobitev patenta. Če bi eden ali drugi te dolžnosti ne varoval, lahko nastanejo znatne odškodninske obveznosti, ter bi zaradi tega morale organizacije z vsó skrbnostjo skrbeti, da bo tajnost izuma zadostno zavarovana.

Vzajemne pravice in obveznosti izumitelja in organizacije, kateri je bil ustvarjen izum, se uredijo s pogodbo. Zakon torej nikjer ne določa količina odškodnina pripada izumitelju ter koliko časa itd. kot je to bilo predvideno v prejšnjem zakonu, ker je ta ureditve prepuščena le volji obeh pogodbenih strank. Pravico pridobiti patent za v organizaciji ustvarjeni izum, ima na čelno organizacija in to tudi če ne pride do sklenitve pogodbe, izumitelj pa ima pravico prijaviti sam patent le, če si to pravico v pogodbi zavaruje ali pa če organizacija noče uporabiti pravice prijave patenta. Kot posebno dolžnost pa nalaga zakon organizaciji, da se mora najkasneje v treh mesecih, računajoč od dneva, ko prejme obvestilo o izumu, izjaviti napram obvestitelju, ali namerava uporabiti svojo pravico do pridobitve patenta. Organizaciji pa je nadalje naložena dolžnost, da v roku 3 mesecev po dani izjavi, da bo uporabljala pravico do patenta, vložiti tudi prijavo za patent. Če torej organizacija v roku 3 mesecev ne poda izjave ali pa v nadaljnjem roku 3 mesecev ne prijavi patenta, potem organizacija izgubi te svoje pravice, ter lahko izumitelj to pravico do prijave patenta uveljavlja sam. Utegne se dogoditi, da izumitelj ne obvesti organizacije o izumu, ter nastane vprašanje, kako si v tem primeru organizacija lahko zavaruje svoje pravice. V tem bo tudi morala organizacija biti zelo pazljiva z ozirom na določila zakona, da lahko uveljavi svoje pravice prav tako samo v roku 3 mesecev, vendar pa se v tem primeru ta rok računa od tedaj, ko organizacija zve za izum. Tozadevno bi bilo končno poudariti še, da so ti roki 3 mesecev, ki jih postavlja zakon, nespremenljivi ter da bo zaradi tega organizacijam potrebno na te roke polagati kar največjo pažnjo.

Izumitelj ima včasih tudi interes, da se njegov izum zavaruje tudi v tujini. Pri tovrstnih izumih zakon navaja, da se uredi tako zavarovanje s pogodbo med organizacijo in izumiteljem. Po tem bi lahko sklepali, da mora biti predhodno sklenjen sporazum za zavarovanje pravic izuma v tujini, če bi se tako zavarovanje sploh lahko izvršilo v tujini, da si zakon to izrecno ne določa.

(Se nadaljuje)

VSTOPI, IZSTOPI IN PREMESTITVE DELAVCEV V ČASU od 1. 1. do 30. 9. 1960

Obrat	Število vstopov		Število izstopov	
	po nameštvi	po premeštvi	po nameštvi	po premeštvi
Plinarna	2	1	1	2
Pražarna	49	39	37	12
Topilnica	38	11	45	41
Gradbeni oddelek	15	10	22	10
Pomožni oddelek	8	7	22	9
Transport	8	11	16	15
Skl. gotovih izdel.	—	3	5	4
Superfosfat	29	4	25	5
Mehanična delavnica	9	2	7	5
Skl. met. obrati	1	3	1	4
Elektrodelavnica	5	—	5	—
Kemični obrati	2	10	2	2
Keramika	3	7	3	5
Valjarna	10	11	15	9
Skl. kem. obr.	2	4	1	4
Cinkovo belilo	4	7	3	5
Energetika	1	8	—	2
Uslužbenci	1	—	5	—
Laboratorij	1	1	—	—
	187	133	222	133

V letošnjem letu so zaradi starostne ali invalidske upokojitve prekinili delovno razmerje tile naši tovariši (v oklepaju so navedena leta zaposlitve v Cinkarni).

1. Bračun Jože, roj. 31. 10. 1904, delavec, skladišče got. izdelkov, izstopil 29. 2. 1960 (32 let).
2. Peternel Anton, roj. 31. 5. 1903, delavec, stavbni odd., izstopil 1. 3. 1960 (23 let).
3. Rekar Franc, roj. 15. 8. 1897, delavec, kemični obrat, izstopil 10. 3. 1960 (12 let).
4. Gašperšič Antonija, roj. 9. 1. 1909, vodja obračuna osebnih dohodkov, izstopila 19. 3. 1960 (12 let).
5. Borštner Matija, roj. 30. 1. 1905, delavec, gradb. odd., izstopil 30. 4. 1960 (23 let).
6. Frišek Fric, roj. 28. 12. 1908, delavec, superfosfat, izstopil 28. 4. 1960 (10 let).
7. Bostele Jože, roj. 27. 2. 1902, I. asistent tehnik, šef konstrukcijske pisarne, izstopil 4. 4. 1960 (11 let).
8. Drole Vincenc, roj. 3. 5. 1903, delavec, keramika, izstopil 18. 5. 1960 (12 let).
9. Gabrovec Ivan, roj. 21. 12. 1913, delavec, topilnica, izstopil 23. 5. 1960 (12 let).
10. Novak Martin, roj. 10. 10. 1904, delavec, topilnica, izstopil 16. 5. 1960 (32 let).
11. Flis Maks, roj. 12. 10. 1905, delavec, valjarna, izstopil 10. 6. 1960 (5 let).
12. Remih Jože, roj. 5. 2. 1905, delavec, stavbni odd. izstopil 17. 6. 1960 (22 let).
13. Stropnik Franc, roj. 26. 11. 1900, delavec, stavbni odd., izstopil 9. 6. 1960 (15 let).
14. Zalokar Jože, roj. 28. 3. 1903, delavec, pomožni odd. izstopil 1. 6. 1960 (13 let).
15. Bedene Anton, roj. 27. 1. 1905, delavec, topilnica, izstopil 30. 7. 1960 (12 let).
16. Košenina Jože, roj. 28. 2. 1905, delavec, topilnica, izstopil 30. 7. 1960 (26 let).
17. Motaln Viktor, roj. 12. 3. 1910, delavec, stavbni odd., izstopil 16. 7. 1960 (24 let).
18. Zilli Ivan, roj. 23. 2. 1902, delavec, topilnica, izstopil 7. 7. 1960 (26 let).
19. Jezernik Stane, roj. 15. 10. 1912, vodja skl. drob. materiala, izstopil 25. 7. 1960 (9 let).
20. Debelak Vinko, roj. 13. 7. 1904, delavec, topilnica, izstopil 21. 7. 1960 (32 let).
21. Kolar Jože, roj. 28. 1. 1904, pražilec, pražarna, izstopil 6. 8. 1960 (32 let).
22. Zlof Leopold, roj. 3. 10. 1901, delavec, merilni oddelek, izstopil 31. 8. 1960 (25 let).
23. Kocijančič Jože, roj. 23. 12. 1906, delavec, cinkovo belilo, izstopil 3. 9. 1960 (26 let).
24. Petelinšek Ivan, roj. 9. 12. 1898, delavec, aglomeracija, izstopil 13. 9. 1960 (31 let).

Sodelujte z nami

Pri dosedanjem delu CINKARNARJA ugotavljamo, da prejemo kaj malo dopisov in še posebej vesti o dogajanjih v Cinkarni.

Mnogo tega, kar se dogaja v Cinkarni in kar bi bilo potrebno v našem listu objaviti, gre mimo nas. Tako naši uspehi in event. slabosti, ki bi jih bilo potrebno odpraviti.

Zato ponovno vabimo vse člane našega kolektiva k sodelovanju ter pri tem navajamo, da bo to sodelovanje nagrajeno.

Vsaka vest o življenju in delu v naših obratih je za nas zanimiva, ne glede na to, ali bo ta vest objavljena ali ne. Za objavljenost vest je zagotovljen honorar, za neobjavljene vesti pa se bomo trudili, da bodo prav tako honorirane.

Vesti, ki jo bomo prejeli od posameznika, bomo objavili po želji z objavo njegovega imena, če pa avtor ne želi, da se njegovo ime objavi, bomo vesti objavili brez pristavka njegovega imena.

Vesti, ki bi jih prejeli anonimno, to je brez čitljivega podpisa, ne bomo objavili. Rokopisov ne vračamo.

Kdor želi postati stalni sodelavec pri CINKARNARJU, naj se brez odlašanja javi pri odgovornem uredniku, kjer bo dobil natančnejša navodila za sodelovanje.

Eventuelna pomoč pri sestavljanju člankov je zasigurana, zato brez strahu in omahovanja pristopimo k sodelovanju.

UREDNIŠTVO

Cinkarna tudi letos moštveni prvak Celja

V mesecu novembru je organiziral Ob. SS Celje »Delavske športne igre« v okviru proslav 10-let DS.

Tekmovanje v šahu je bilo razdeljeno v dve skupini iz katerih so potem prvi trije igrali svoje tekme.

Izidi v skupinah so bili naslednji:

I. skupina:

1. Cinkarna 19 točk, 2. Narodna Banka 14 in pol točk, 3. Zdravilišče Dobrna 12 točk, 4. Elektro Celje 9 točk, 5. Celjski tisk 5 in pol točk.

Naše moštvo je v tej skupini takole odigrali svoje tekme.

- Cinkarna — Elektro 5 — 1
- Cinkarna — Celjski tisk 5 1/2 — 1/2
- Cinkarna — Dobrna 4 — 2
- Cinkarna — N. Banka 4 1/2 — 1 1/2

II. skupina:

1. Tovarna emaljirane posode 23 1/2 točk, 2. INGRAD 21 1/2 točk, 3. Železarna Štore 19 točk, 4. Savinja LIK 12 1/2 točk, 5. Elegant 8 točk, 6. Kristalija 5 1/2 točk.

Finalne tekme so takole končali:

- Cinkarna — TEP 5 1/2 — 2 1/2
- Banka — Ingrad 6 — 0 (brez igre)
- Dobrna — Štore 3 1/2 — 2 1/2

Zmagovalec celotnega tekmovanja je bil kolektiv Tovarne emaljirane posode, ki je prejel krasen prehodni pokal darilo Ob. SS Celje.

10-let DS Cinkarne

V okviru proslave 10-letnice delavskega samoupravljanja Cinkarne je bil organiziran športni troboj kolektivov TEP — Cinkarna — Železarna Štore. Šahisti smo priredili moštveni brzoturnir na katerem je z velikim naskokom zmagalo naše moštvo.

Podrobni izidi tekem so naslednji:

- Cinkarne — Štore 8 — 2
- TEP — Štore 5 — 5
- Cinkarna — TEP 7 — 5
- Končno stanje pa je takole:
- Cinkarna 15 točk
- TEP 8 točk
- Štore 7 točk

V okviru te proslave je bil organiziran interni brzoturnir v čast 10 let obstoja naše šahovske sekcije.

Izid brzoturnirja je razviden iz priložene tabele.

Naša sekcija je v zadnjem času odigrala vrsto prijateljskih tekem, med katerimi je vsekakor najbolj pomembna s šahisti iz sosedne republike, t. j. s člani kolektiva Železarne Sisak.

To tekmovanje, ki se je vršilo v dneh 12. in 13. novembra, je potekalo v kar najbolj prijateljskih odnosih. Ze pri tej prvi tekmi je naše moštvo navezalo ozke prijateljske stike, kar dokazuje že sedanji dogovor za nadaljnja tekmovanja tudi v drugih panogah v prihodnjem letu.

To tekmo je dobilo naše moštvo z rezultatom 6 1/2 : 3 1/2. Posebnost moštva Železarne je, da je v njihovemu moštvu nastopila tudi ženska, ki je pokazala dobro igro, saj je nastopila na četrti deski in Arh se ima zahvaliti le svoji večji izkušenosti, da je zabeležil celo točko.

Posamezni izidi partij so naslednji:

Cinkarna Celje — Železarna Sisak

Ing. Vrhovec — Filipašić 1:0, Šnajder — Jakolič 0:1, ing. Pipuš — Vujanić 1:0, Arh — Svilar Evica 1:0, Jančič — Zec 0:1, Dečko — Eljazović remi, Počivalšek — Milovanović 1:0, ing. Marjanović — Purgar 1:0, Naraks — Sivić remi, Zorko — Skrobić remi.

Tudi Železarna Štore je ob proslavi 10. obletnice DS organizirala šahovsko srečanje z našo ekipo. Tekma je bila na dvanajstih deskah in se je končala z našo zmago z rezultatom 7:5.

Posamezni izidi partij so naslednji:

Šnajder — ing. Nečemer remi, ing. Pipuš — B. Arzenšek 0:1, Arh — Belej remi, ing. Stegenšek — Š. Arzenšek 1:0, Jančič — Sovič 1:0, Počivalšek — Rukavina remi, ing. Marjanović — Pečar remi, Mraz — Možgon remi, Zorko — Riček 1:0, Koklič — Žgank 0:1, Pečnik — Vrečko remi, Andrejaš — Grajžl 1:0.

19. in 20. novembra je bilo športno srečanje s člani sindikalnih podružnic Železarne Ravne in Rudnika Mežica.

Srečanje na Ravnah je bilo v soboto, dne 19. novembra. V šahu je zmagalo naše moštvo medtem ko so srečanja v streljanju in kegljanju odločili domačini v svojo korist.

Naše moštvo je zmagalo z rezultatom 6:2. Partije pa so se takole končale:

Ing. Vrhovec — Pompadič 1:0, Šnajder — Serafin remi, ing. Pipuš — Jesenik 0:1, Dečko — Kokal remi, Mraz — Sirk 1:0, Jančič — Kovačević 1:0, Počivalšek — Pšeničnik 1:0, Krašovec — Flis 1:0.

20. novembra smo se srečali s športniki Rudnika Mežica, in sicer v šahu, streljanju, kegljanju in namiznem tenisu. Edino zmago smo zabeležili le šahisti, medtem ko so v ostalih disciplinah zmagali domačini.

Tekma v šahu se je končala z rezultatom 5:3 v našo korist. Posamezni izidi partij:

Ing. Vrhovec — dr. ing. Grafenauer 1:0, Šnajder — Jurhar 1:0, ing. Pipuš — Teuš 1:0, Dečko Horvat 0:1, Jančič — Grabner 0:1, Počivalšek — Maklin 1:0, Mraz — Belšak 1:0, Krašovec — Janžekovič 0:1.

Srečanje s športniki oziroma zastopniki sindikalne podružnice Rudnika Mežica je bilo prav pristržno, kar dokazuje nadaljnji dogovor za srečanja v prihodnjem letu.

Brzoturnirji

Dne 27. novembra je priredil Celjski šahovski klub moštveni brzoturnir v čast Dneva republike in ob 40-letnici obstoja kluba.

Tekmovanja se je udeležilo deset moštev s po štiri igralci, med njimi tudi naše moštvo. Izid brzoturnirja je bil naslednji:

1. Celjski šahovski klub I. 33 točk
2. ŠK Ptuj 24 1/2 točk
3. Celjski šahovski klub II. 22 točk
4. ŠK Slovenj Gradec 20 1/2 točk
5. ŠK Rudar Trbovlje 20 točk
6. Cinkarna 17 1/2 točk
7. ŠK Konjice 15 1/2 točk
8. ŠK šempeter 14 1/2 točk
9. Železarna Štore 7 1/2 točk
10. ŠK Velenje 5 točk

Naše moštvo je nastopilo z naslednjimi igralci: 1. ing. Pipuš, 2. Arh, 3. Dečko, 4. Jančič.

Odigrani so bili trije redni mesečni brzoturnirji. Rezultati:

September: 1. Arh Zvone 7 točk, sledijo: ing. Pipuš, Jančič, Počivalšek, Persolja, Zorko, Mraz in ing. Marjanovič.

Oktober: 1. Šnajder 4 1/2 točk, sledijo: ing. Marjanovič, Jančič in Mraz.

November: Na tem brzoturnirju so nastopili kot gostje tudi člani Celjskega šahovskega kluba. Razvrstitev: prvo in drugo mesto si delita Šuhel (CSK) in ing. Pipuš s 5 točkami sledijo: Ojstrež (CSK), Počivalšek, Primožič (CSK), Bombek (CSK), Mraz in ing. Marjanovič.

Brzoturnir ob 10-letnici DS

Udeleženci:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Točke	Mesto
1. ing. Vrhovec	—	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	10	1.
2. ing. Pipuš	0	—	1/2	1	1/2	1	1	1	1	1	1	1	9	2.
3. Šnajder	0	1/2	—	1	0	1	1	1	1	1	1	1	8 1/2	3.
4. Arh	0	0	0	—	1	0	1	1	1	1	1	1	7	4.
5. ing. Klinger	0	1/2	1	0	—	1	0	1	1	0	0	1	5 1/2	5.—7.
6. Počivalšek	0	0	0	1	0	—	1/2	1	1	0	1	1	5 1/2	5.—7.
7. Jančič	0	0	0	0	1	1/2	—	1	0	1	1	1	5 1/2	5.—7.
8. Naraks	1	0	0	0	0	0	0	—	1	1	1	1	5	8.
9. Mraz	0	0	0	0	0	0	1	0	—	1	1	1	4	9.
10. ing. Marjanović	0	0	0	0	1	1	0	0	0	—	0	0	2	10.—12.
11. Persolja	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	—	0	2	10.—12.
12. Zorko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	—	2	10.—12.